

Klimata un enerģētikas
ministrija

Diskusija par ETS2

**ETS2 un normu pieņemšana Latvijas tiesību aktos;
EK Ziņošanas regula**

Rīga | 10.11.2023.

Klimata un enerģētikas
ministrija

ES ETS PAPLAŠINĀJUMS = ETS2

ES ETS DIREKTĪVAS REFORMA

Klimata un enerģētikas
ministrija

2005

Pašreizējais ETS
mērķrādītājs

-43%

2030

Jaunais ETS
mērķrādītājs

-62%

2030

GALVENIE ES ETS2 TIESĪBU AKTI

EIROPAS
PARLAMENTA UN
PADOMES
DIREKTĪVA
2003/87/EK
(2003. gada 13.
oktobris), ar kuru
nosaka sistēmu
siltumnīcas
efektu izraisošo
gāzu emisijas
kvotu
tirdzniecībai
Savienībā un
groza Padomes
Direktīvu
96/61/EK ([saite
uz konsolidēto
versiju](#))

- 2023. gada 10. maija **ETS direktīva 2023/959**, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā, un Lēmumu (ES) 2015/1814 par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību
- **AVR regula:** Eiropas Komisijas 2018. gada 19. decembra Īstenošanas regula Nr. 2018/2067 par datu verificāciju un verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK;
- **MRR regula:** Eiropas Komisijas 2018. gada 19. decembra īstenošanas regula Nr. 2018/2066 par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK un ar ko groza Komisijas Regulu (ES) Nr. 601/2012.

GALVENIE ES ETS2 TIESĪBU AKTI LATVIJĀ

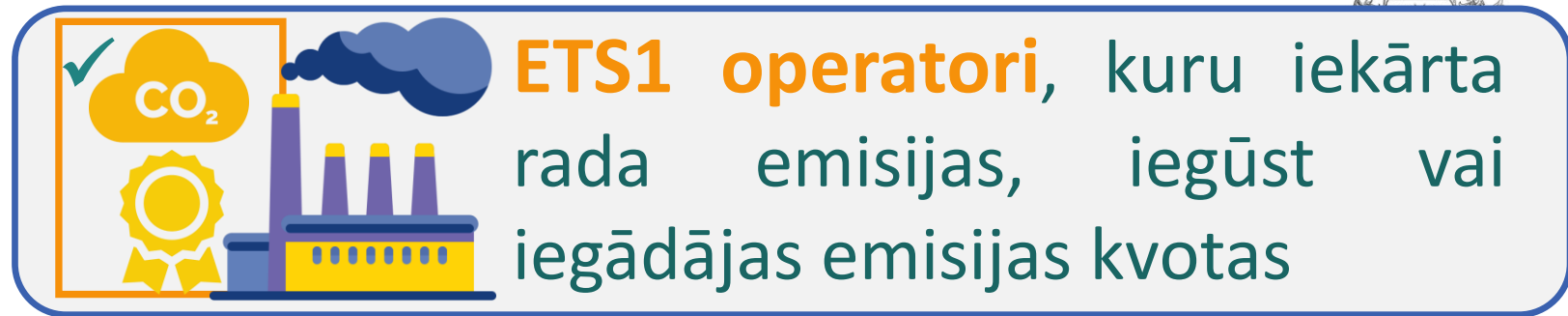
Klimata un enerģētikas
ministrija

- **Klimata likums;**
- Tiks grozīti MK noteikumi Nr. 769 *Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā* (13.11.2012.);
- vai/un **jaunu** MK noteikumu izstrāde.

ETS1 UN ETS2

ETS1 emisijas kvotu tirdzniecības sistēma

Iekārtu operatori ziņo (faktiskās) CO₂ emisijas

A light blue rounded rectangle with a blue border. On the left, there is an icon of a CO₂ cloud with a checkmark, a gold medal, and a factory with smokestacks. To the right of the icon, the text reads: "ETS1 operatori, kuru iekārta rada emisijas, iegūst vai iegādājas emisijas kvotas".

ETS1 operatori, kuru iekārta rada emisijas, iegūst vai iegādājas emisijas kvotas

Stimuls samazināt CO₂ emisijas

ETS2 emisijas kvotu tirdzniecības sistēma

Degvielas/kurināmā operatori ziņo par CO₂ emisijām no degvielas/kurināmā, kas nodots patēriņam sadedzināšanai ETS2 tvēruma nozarēs

A light blue rounded rectangle with a blue border and a dashed top edge. On the left, there is an icon of a house, a car, a gas pump with "+€€€" above it, and a factory. To the right of the icon, the text reads: "ETS2 operatori pārnes finansiālo slogu uz patērētāju".

ETS2 operatori pārnes finansiālo slogu uz patērētāju

A light blue rounded rectangle with a blue border. On the left, there is an icon of a CO₂ cloud with a checkmark, a gold medal, and a green Euro coin. To the right of the icon, the text reads: "ETS2 operatori iegādājas emisijas kvotas".

ETS2 operatori iegādājas emisijas kvotas

ETS2 TVĒRUMS

Klimata un enerģētikas
ministrija

Autotransporta
sektors

Ēku sektors

Papildu sektori

ETS2 tvēruma paplašināšana (dalībvalstu izvēle)

Operatori ziņo par CO₂ emisijām no degvielas/kurināmā, kas nodots patēriņam sadedzināšanai ETS2 tvēruma nozarēs/darbībās

ETS2 DARBĪBAS PRINCIPS

Latvijā ETS2 aptvers ~ 50% kopējo SEG emisiju

ETS2 darbības sākums – 2027.gads (vai 2028.gads īpaši augstu gāzes vai naftas cenu gadījumā);

CO₂ emisiju aprēķins – atbilstoši kurināmā/degvielas daudzumam, kas nodots patēriņam;

ETS2 kvotu piešķiršanas nosacījumi – 100% izsoles (nav bezmaksas kvotas);

ETS2 kvotu cenu regulēšanas mehānismi – lai nodrošinātu pakāpenisku ETS2 ieviešanu un rīcības, ja cena strauju palielinās

Detalizētāks
skaidrojums
sekos

Operatoru saistības – SEG atļaujas saņemšana, ziņošana par 2024.gada emisijām, 2025. gada un turpmāko gadu datu verificācija; gada pārskatu gatavošana, ETS2 kvotu nodošanas saistības

ETS2 OPERATORS

Klimata likumā ETS2 operators tiek definēts šādi:

degvielas un kurināmā operators – jebkura fiziska vai juridiska persona, izņemot degvielu un kurināmā galapatērētājus, kas atbilst šiem nosacījumiem:

- a) ir saņēmis speciālo atļauju (licenci) darbībām ar naftas produktiem vai dabasgāzi vai ir dabasgāzes tirgotājs un maksā akcīzes nodokli par naftas produktiem, dabasgāzi, kas tiek izmantota par degvielu vai kurināmo, vai citiem produktiem, kas tiek realizēti vai paredzēti realizācijai, izmantoti vai paredzēti izmantošanai par degvielu vai kurināmo šā likuma 4. pielikumā minētajām darbībām;
- b) realizē patēriņam Latvijā ogles, kūdru vai cita veida produktus, kas tiek izmantoti par degvielu vai kurināmo, kas nav apliekami ar akcīzes nodokli saskaņā ar likuma "Par akcīzes nodokli" 5. panta ceturto daļu;

ETS2 TVĒRUMĀ IR IETVERTS

ETS2 **darbības joma** ir noteikta, pamatojoties uz kurināmā **sadegšanas** radīto CO₂ emisiju avotiem, kas definēti IPCC 2006. gada vadlīnijās par nacionālajiem siltumnīcas efektu izraisošo gāzu inventarizācijas pārskatiem:

- ✓ **Autotransports, izņemot izmantošanu lauksaimniecības tehnikā uz ceļiem ar cietu segumu** (avota kategorijas kods 1A3b)
- ✓ **Komerčiāls/institucionāls** (avota kategorijas kods 1A4a)
- ✓ **Dzīvojamās ēkas** (avota kategorijas kods 1A4b)
- ✓ **Enerģētikas nozares** (avota kategorijas kods 1A1)
- ✓ **Ražošanas rūpniecība un būvniecība** (avota kategorijas kods 1A2)

ETS2 TVĒRUMĀ NAV IETVERTS

Degviela/kurināmais nav ietverts ETS2, ja:

- ✓ izmanto darbībās, kas noteiktas **ETS direktīvas I pielikumā** (izņemot SEG transportēšanu ģeoloģiskai uzglabāšanai vai iekārtas, kas izslēgtas saskaņā ar 27.a pantu)
- ✓ izmanto **lauksaimniecībā** un **mežsaimniecībā**, tostarp lauksaimniecības transportlīdzekļu izmantošana uz autoceļiem
- ✓ izmanto **dzelzceļā, aviācijā, kuģniecībā** un citā transportā vai citā kurināmā sadedzināšanā (piemēram, militārajā)
- ✓ **nenotiek sadedzināšana**, bet izmanto kā izejvielu rūpnieciskos procesos
- ✓ sadedzina **bīstamos** vai **sadzīves atkritumus**
- ✓ **emisijas faktors ir nulle**

ETS2 IEVIEŠANA

- līdz **2023. gada beigām** – tiek identificēti Latvijas ETS2 operatori
- sākot ar **2024. gada sākumu** operatori ievāc datus par 2024. gadu
- līdz **01.01.2025.** – operatoriem nepieciešams saņemt SEG atļauju un uzsāk CO₂ emisiju monitoringu
- līdz **30.03.2025***. – operatori ziņo par savām 2024.gada CO₂ emisijām
- no **2026. gada katru gadu** – operatori sagatavo ikgadējos ziņojumus, pamatojoties uz **verificētām** emisijām
- **01.01.2027.** – **ETS2 darbības sākums**, tostarp tiek uzsāktas ETS2 kvotu izsoles
- **31.05.2028.** – pirmais ETS2 atbilstības termiņš - operatori **nodod ETS2 kvotas par 2027.gada emisijām**

* Šis ziņošanas datums ir tikai par datiem, kurus ziņos par 2024.gadu. Sākot ar ziņošanu par 2025. gadu operatoriem būs jāziņo līdz 30.04. (katru gadu).

ETS2 VIENMĒRĪGA IEDARBINĀŠANA

- ETS2 darbību uzsāk **2027.gadā**, ar iespējamu atlikšanu uz **2028.gadu** īpaši augstu gāzes vai naftas cenu gadījumā
- Lai nodrošinātu pietiekamu emisijas kvotu likviditāti tirgū:
 - 2027.gadā izsoļu tirgū tiks laists papildu **+30%** kvotas;
 - Vienlaikus 2029.-2031.gada periodā tirgū tiks laists par **30 % mazāk kvotu**
- Ja tirgū ETS2 kvotu cena pārmērīgi strauji palielinās, tiek iedarbināts **Tirgus stabilitātes rezerves (MSR) mehānisms** - uz noteikumiem balstīts mehānisms, kas atbrīvos no MSR papildu kvotas;
 - Līdz 2029.gadam **papildu kvotu laišana tirgū**, ja emisijas kvotu cena 2 secīgus mēnešus pārsniedz 45 EUR

MONITORINGA UN ZIŅOŠANAS REGULAS (MRR) PRASĪBAS ETS2

MRR REGULA

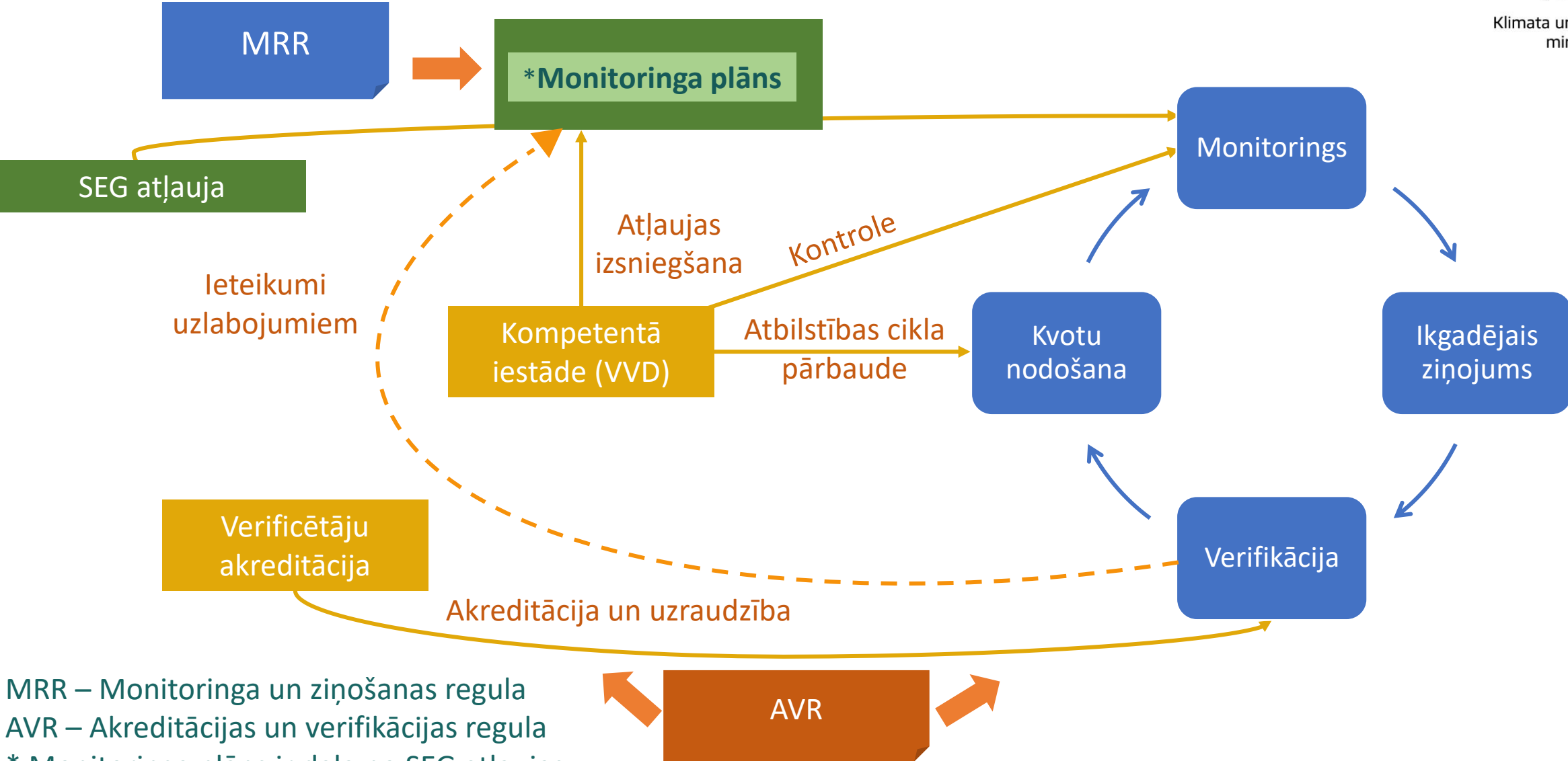
Klimata un enerģētikas
ministrija

- Eiropas Komisijas 2018. gada 19. decembra īstenošanas regula Nr. 2018/2066 par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK un ar ko groza Komisijas Regulu (ES) Nr. 601/2012 ([saite uz konsolidēto versiju](#));
- **Monitoringa un ziņošanas regula** nosaka procesu kādā tiek veikts monitorings, kādi pienākumi operatoriem ir jāveic saistībā ar monitoringu un ziņošanu.

ATBILSTĪBAS CIKLA PRINCIPS

Klimata un enerģētikas ministrija

MRR – Monitoringa un ziņošanas regula
AVR – Akreditācijas un verifikācijas regula
* Monitoringa plāns ir daļa no SEG atļaujas

ATBILSTĪBAS CIKLS

Klimata un enerģētikas
ministrija

- Monitoringa periods no 1. janvāra līdz 31. decembrim;
- **Līdz 2025. gada 30. martam** operators iesniedz Valsts vides dienestam ziņojumu **par 2024. gada** siltumnīcefekta gāzu emisijām. Datiem par 2024. gadu **nav jābūt verificētiem**.

KAD?	KURŠ?	KAS?
1. janvāris	-	Monitoringa perioda sākums
31. decembris	-	Monitoringa beigu periods
Līdz 15. aprīlim (sākot ar 2026. gadu)	Verificētājs	Pabeidz verificācijas procesu, izsniedz verificācijas ziņojumu.
Līdz 15. aprīlim (sākot ar 2026. gadu)	Operators	Iesniedz verificētus ziņojumus Valsts vides dienestam (VVD)
Līdz 30. aprīlim	VVD	Izvērtē ikgadējos ziņojumus, pieprasa operatoriem veikt labojumus, apstiprina/noraida ziņojumus (<u>izskata un apstiprina 2 nedēļu laikā</u>)
Līdz 31. maijam (sākot ar 2028. gadu)	Operators	Nodod kvotas (<u>kvotu skaits=verificētais emisiju skaits (t)</u>) emisiju vienību reģistrā.

ETS2 ZIŅOŠANAS FORMAS

Klimata un enerģētikas
ministrija

- 2024. gadā Eiropas Komisija būs sagatavojusi ziņošanas formas:
 - Vadlīnijas Monitoringa plānam (MP);
 - Verifikācijas ziņojumam (VR);
 - Vadlīnijas MP uzlabojumu ziņojumam (IR);
 - Ikgadējais emisiju ziņojums (AER);
 - Vadlīnijas MRR (janvārī).

REGULAS

Klimata un enerģētikas
ministrija

- Ar ETS2 saistītie panti MRR stāsies spēkā ar 2024. gada 1. jūliju;
- Ar ETS2 saistītie panti AVR stāsies spēkā ar 2024. gada 1. jūniju;
- Plānots izstrādāt regulu par kompensāciju mehānismu, tās ziņošanas formām un vadlīnijām 2024./2025. gada laikā.

Papildu regulas, kuras stāsies spēkā saistībā ar ETS2:

- Ar ETS2 saistītie panti Komisijas deleģētā regulā (ES) 2019/1122, ar ko attiecībā uz Savienības **reģistra darbību** papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK;
- Ar ETS2 saistītie panti Komisijas deleģētā regulā (ES) 2019/1868, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1031/2010 nolūkā **kvotu izolīšanu** pieskaņot ES ETS 2021.–2030. gada noteikumiem un kvotu klasificēšanai par finanšu instrumentiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/65/ES

SEG EMISIJU ATĻAUJA ETS2 OPERATORIEM

- Potenciālie operatori tiek noteikti un apzināti, un informēti par viņu pienākumiem līdz 2023. gada beigām;
- Sākot ar 2025. gadu operatori veic datu monitoringu atbilstoši monitoringa plānam;
- Katram operatoram līdz 01.01.2025. jāsaņem SEG emisiju atļauja.

Klimata un enerģētikas
ministrija

ZIŅOŠANA PAR 2024. GADU

Ziņojumā ir jāiekļauj*:

Operatora identifikācijas dati:

- Operatora nosaukums;
- Tā adrese, t.sk. pasta indekss un valsts;
- Tas, kāda veida degvielu tas nodod patēriņam un ar kādām darbībām tas nodod degvielu patēriņam, t. sk. kādu tehnoloģiju tas izmanto;
- Kontaktpersonas adrese, tālruņa numurs, faksa numurs un e-pasta adrese;
- Īpašnieka un jebkuras mātes sabiedrības vārds vai nosaukums.

Par katru tādas patēriņam nodotās degvielas veidu, kuru izmanto sadedzināšanai ETS2 sektoros/darbībās, par kuriem tiek aprēķinātas emisijas:

- Patēriņam nodotās degvielas daudzums;
- Emisijas koeficients;
- Kopējās emisijas;
- Patēriņam nodotās degvielas gala lietojumi;
- Nenoteiktība.

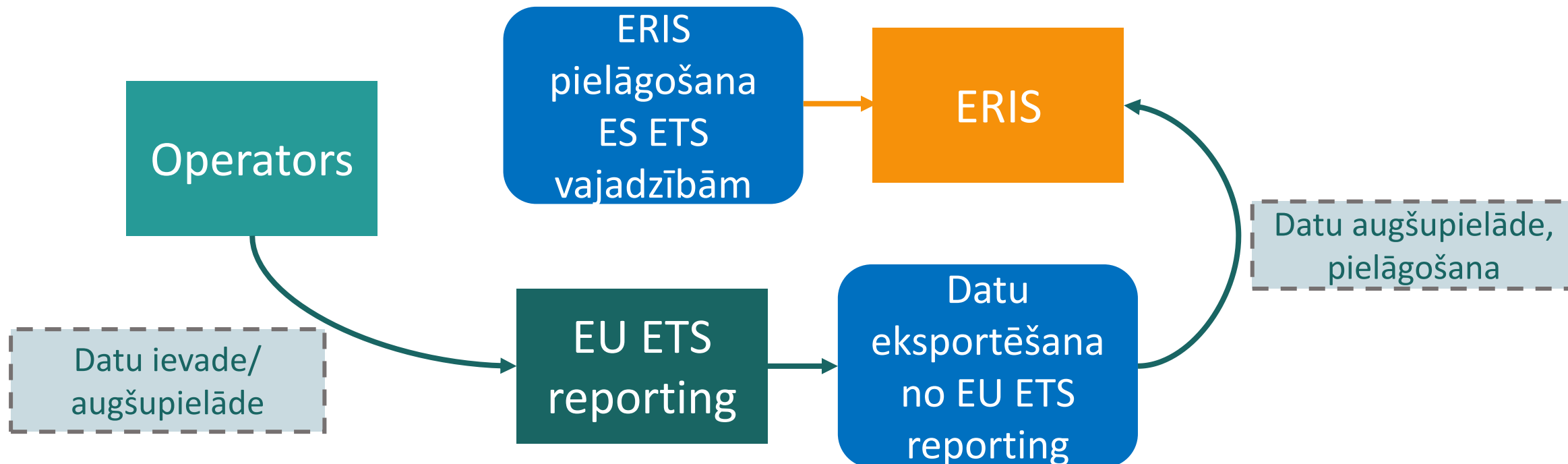
Ministritāle un enerģētikas ministrija

* Saskaņā ar ES ETS direktīvas (2023/959) IIIa pielikuma 4. punkta c) apakšpunktu.

ZIŅOŠANA PAR ETS2 NOZARU/DARBĪBU EMISIJĀM

➤ Lai veicinātu vienotas sistēmas izveidi un neveidotos dubulta informācijas uzskaitē, ETS2 operatori (degvielas piegādātāji) ziņo vienreiz gadā EU ETS reporting un ERIS, abas sistēmas ir maksimāli vienotas (datus no EU ETS reporting būtu nepieciešams savienot ar ERIS), no ETS2 operatoriem tiek pieprasīta līdzīga informācijā, kā TEL degvielas piegādātājiem.

DUBULTĀ UZSKAITE

Klimata un enerģētikas
ministrija

Jānodrošina ziņošanu tikai par emisijām no kurināmā/degvielas, ko izmanto ETS2 tvēruma nozarēs, lai nodrošinātu pēc iespējas **minimālu dubulto uzskaiti**

Dubulta uzskaitē veidojas ETS2 plūsmām pārklājoties ar:

- esošā ETS1 kurināmā plūsmām;
- ETS2 tvērumā neietilpstošām kurināmā/degvielas plūsmām.

Eiropas komisija atsevišķi izstrādās Regulu par kompensācijas mehānismu

MONITORINGA PLĀNS I

Kāpēc ir vajadzīgs monitoringa plāns?

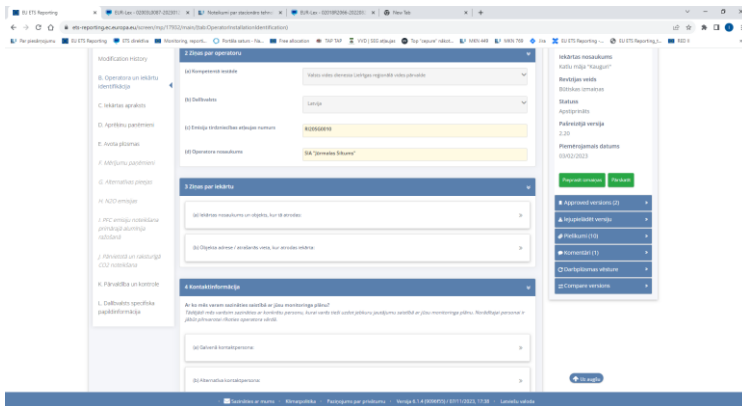
- Rokasgrāmata kvalitātes vadības sistēmai;
 - Monitoringa plāns kalpo par rokasgrāmatu operatoram monitoringa uzdevumu veikšanai;
 - Pamats verifikācijai;
 - Aprakstam ir jāpierāda, ka darbība ir pilnīgā saskaņā ar ETS2 noteikumiem
- nav iztrūkstoši dati;
- nav dubulta datu uzskaitē.

Klimata un enerģētikas ministrija

Emission source ref.	Emission source (name, description)	Activity Ref.
S01	Cement clinker kiln (decarbonatisation of raw meal, combustion of fuels)	A1
S02	Coal fired boiler (combustion of fuels)	A2
S03	Coal fired boiler (decomposition of limestone for flue gas scrubbing)	A2
S1	Melting furnace 1	A1: Manufacture of
S2	Melting furnace 2	A1: Manufacture of
S3	Melting furnace 3	A1: Manufacture of
S4	Emergency generator	A1: Manufacture of
S5	Annealing oven 1	A1: Manufacture of
S6	Annealing oven 2	A1: Manufacture of
S7	Annealing oven 3	A1: Manufacture of
S8	Annealing	
S9	Annealing	
S10	Annealing	
S11	Shrink oven	

Source Stream ref. F1, F2,...	Source stream Name	Source stream type	Activity Ref.	Emission source ref.	Emission point ref.
F01	Raw meal	Cement clinker: Kiln input based (Method A)	A1: Production of	S1: Cement	EP2: Stack 2
F02	Heavy fuel oil	Combustion: Other gaseous & liquid fuels	A1: Production of	S1: Cement	EP2: Stack 2
F1	Light fuel oil	Combustion: Commercial standard fuels	A1: Manufacture of	S1 - S3, S5-S10	
F2	Diesel oil	Combustion: Commercial standard fuels	A1: Manufacture of	S4: Emergency	
F3	Soda ash	Glass and mineral wool Process (method A): carbonate only	A1: Manufacture of	S1 - S3	
F4	Dolomite	Glass and mineral wool Process (method A): carbonate only	A1: Manufacture of	S1 - S3	
F5	Limestone	Glass and mineral wool Process (method A): carbonate only	A1: Manufacture of	S1 - S3	
F6	Coke dust	Combustion: Solid fuels	A1: Manufacture of	S1 - S3	
F7	Propane gas	Combustion: Commercial standard fuels	A1: Manufacture of	S11: Shrink oven	

APRĒĶINI: STANDARTA METODOLOĢIJA

Klimata un enerģētikas
ministrija

Sadegšanas emisijas

$$Em = FQ \times NCV \times EF \times OF$$

AD

Emisijas

Degviela

Sadegšanas emisijas: $Em = FQ \times NCV \times EF_{pre} \times (1 - BF) \times OF$

- Em Emisijas ($t CO_2$)
- FQ Degvielas/kurināmā daudzums (t vai Nm^3)
- NCV Zemākais sadegšanas siltums (TJ/t vai TJ/Nm^3)
- EF_{pre} Emisijas faktors ($t CO_2/TJ$, $t CO_2/t$ vai $t CO_2/Nm^3$)
- BF Biomasas frakcija
- OF Oksidācijas faktors
- AD Darbības dati (TJ , t vai Nm^3)

MONITORINGA PLĀNS II

- Saskaņā ar MMR 75. b panta otro daļu, **vismaz 4 mēnešus pirms operators uzsāk darbības**, ir jāiesniedz monitoringa plāns kompetentajai iestādei (Latvijā – VVD);
- Eiropas Komisija izstrādās **monitoringa plāna veidlapu** (iespējams, elektroniskā formātā);
- Saturs noteikts **MRR regulā** (I pielikums).

Monitoringa plānā ietilpst (MRR I pielikums):

- Vispārīga informācija par operatoru;
- Konkrēts apraksts par aprēķina metodoloģiju;
- U.c.;

Informācijas sagatavošana uz aprēķiniem balstītu metodoloģiju:

- Katras degvielas/kurināmā plūsmas monitorēšana, iekļaujot sarakstu ar ievades datiem, izmantotās formulas, u.c.;
- Aprakstīts process, lai izvērtētu biomasas kurināmā plūsmu vai biogāzes kurināmā daudzumu (kur piemērojams).

MONITORINGA METODOLOĢIJA ETS2

Klimata un enerģētikas ministrija

$$\frac{\text{Ikgadējās emisijas}}{t \text{ CO}_2} = \frac{\text{Darbības dati}}{t} \times \frac{\text{Emisijas koef.}}{t \text{ CO}_2/t}$$

$$\frac{\text{Nodotais patēriņam degvielas/kurināmā daudzums}}{X = t, m^3, GWh, \dots} \times \frac{\text{Vienību pārveidošanas faktors}}{t/X} \times \frac{\text{Tvērums faktors}}{[1-0]} \times \frac{\text{Sākotnējais emisijas koeficients}}{t \text{ CO}_2/t} \times \frac{\text{Fosilā frakcija}}{\%}$$

Iekļauts tvērumā: ETS2 sektori/darbības	Nav iekļauts tvērumā: ETS instalācijas; Citi sektori.

2018. gada 11. decembra Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu ([saite uz konsolidēto versiju](#)) kritēriji (REDII)

Klimata un enerģētikas
ministrija

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Informācija ES ETS jautājumos:

E-pasts: es.ets@kem.gov.lv

